

Motion

1980/81: 1559

av Lars Werner m. fl.

om reformer inom skattesystemet

Sammanfattning

Vänsterpartiet kommunisterna lägger i denna motion fram ett förslag för en reformering av skattesystemet. Detta är en trängande nödvändighet, framför allt efter de av de borgerliga regeringarna genomförda skatteomläggningarna. Dessa har gynnat höginkomsttagare och kapitalinkomster. Grundlinjen i en genom gripande skattereform måste utgå från minskade skattebördor på lönearbetarna, barnfamiljerna och pensionärerna. Den bör grundas på följande principer:

1. Kamp mot de höga indirekta skatterna och särskilt mot mervärdeskat- ten, som fördyrar alla varor. I första hand måste moms på maten bort. För- slag om detta läggs fram i annan motion.

2. Staten måste etappvis överta kostnaderna för viktiga delar av kommu- nernas och landstingens verksamhet (enhetligt bostadstillägg till pensionärer- na, skolkostnaderna, kostnaderna för barnstugorna och huvuddelen av sjuk- vården). Snabbare utbetalning av kommunernas skattemedel. Införande av progressiv statskommunal enhetsskatt. Kostnaderna för den grundläggande sociala, medicinska och kulturella omvårdnaden täcks inom det samlade statliga skattesystemet. Därutöver inom vissa gränser fri beskattningsrätt för kommuner och landsting.

3. Progressionen i skattesystemet får icke försvagas utan måste tvärtom skärpas genom åtgärder som innebär att höga inkomster, kapitalvinster och stora förmögenheter till fullo underkastas beskattning. Inflationsskyddet på statsskatten slopas. Hela det nuvarande avdragssystemet måste göras om och de flesta avdrag helt slopas. Ränteavdragen måste begränsas. Rätten till un- derskottsavdrag begränsas. Befogade avdrag sker från skatten i stället för som nu från inkomsten.

4. Beskattningen av kapital och kapitalvinster måste kraftigt skärpas. Skattepolitiken måste användas som ett medvetet instrument för att utjäm- na förmögenhetsfördelningen. Den årliga förmögenhetsskatten skärps, och 80/85-procentsregeln avskaffas. Beskattningen av stora arv och gåvor skärps. Som grundval för beskattningen av s. k. realisationsvinster måste gälla dels att hela realisationsvinsten skall beskattas, dels att beskattningen skall vara av minst samma skärpa som beskattningen av arbetsinkomster.

5. Den direkta beskattningen av bolagens vinster måste skärpas. Bolags- skatten bör höjas och de nuvarande avskrivningsreglerna ändras. Ett system av produktions-skatter bör införas, beräknade i förhållande till företagens

omsättning, råvaru- och energiförbrukning. Ett sådant skattesystem bör användas också för miljöpolitiska och allmänt närings- och regionalpolitiska syften. Beskattningen bör differentieras med hänsyn till produktionens nytta.

6. Skatteflykt och skattefusk måste hårt bekämpas. Skatteflykten stoppas genom ett rättvisare skattesystem, vilket icke som nu gynnar höginkomsttagarna redan i själva sin konstruktion. Det direkta skattefusket bekämpas genom skärpt lagstiftning och ökade personella resurser till taxerings-, kronofogde- och mervärdeskatteenheterna. Detta utvecklas i en särskild motion om kamp mot ekonomisk brottslighet.

7. Stat, landsting och kommuner måste säkras tillräckliga inkomster för en utbyggnad av den sociala och kulturella omvårdnaden, för en effektiv närings- och regionalpolitik och för omfattande miljövårdsarbeten. Nya inkomstkällor måste öppnas, t. ex. genom nationalisering och kommunalisering av vinstgivande företag. Byråkrati och slöseri, bl. a. på det militära området, måste bekämpas och utgifterna därmed minskas.

Allmänt

Målet för en rättvis skattepolitik måste vara att omfördela inkomster och förmögenheter så att en utjämning mellan olika klasser och grupper kommer till stånd. Var och en bör betala skatt efter verklig bärkraft och skatten baseras på inkomstens storlek, och inte som nu i hög grad på inkomstslaget. Skattesystemets nuvarande utformning diskriminerar lönearbetarna på ett iögonfallande sätt genom det omfattande avdragssystemet.

Den största delen av skatteinkomsterna svarar den direkta inkomstskatten för. Progressionen som är grunden i den statliga inkomstskatten har till uppgift att verka för en inkomstutjämning. Men detta är inte tillräckligt. De kommunala skatterna med sin proportionalitet har under de senaste decennierna stigit kraftigt liksom de indirekta skatterna, då främst mervärdeskatten, och därigenom kraftigt förryckt utjämningen.

Det omfattande system för avdrag från inkomsten som syftar till att minska beskattningen spolierar i många fall helt, och i andra fall delvis, en tänkt social utjämning. I stället har härigenom stora förmögenhetsökningar uppstått för högre inkomsttagare.

De borgerliga regeringarnas genomförda skattepolitik har hela tiden syftat till att minska beskattningen för de högre inkomstskikten och de arbetsfria inkomsterna. Införandet av det s. k. inflationsskyddet av statsskatteskalen har varit det främsta verktyget i denna politik. Men även andra förändringar i marginalskattehanseende och lättnader i aktievinstbeskattningen har varit betydande inslag i den borgerliga omfördelande politiken.

Resultatet av denna politiska viljeinriktning kan klart avläsas efter drygt fyra års borgerligt regeringsinnehav:

- Den progressiva utjämnande statsskatten har minskat kraftigt i betydelse för de samlade samhällsinkomsterna. 1975/76 utgjorde dessa drygt en tredjedel mot nuvarande ca en fjärdedel. Detta minskar den utjämnande effekten i skattesystemet.
- De proportionella kommunala skatterna har ökat sin andel. Den som tjänar litet får betala lika mycket i skatt för varje hundralapp som den som tjänar mycket.
- De indirekta skatterna — olika punktskatter och mervärdesskatten — har ökat kraftigt i andel av statsinkomsterna. Från att 1975/76 ha utgjort drygt hälften av statsinkomsterna närmar sig dessa skatteinkomster nu två tredjedelar. Detta innebär att den regressiva verkan som främst mervärdesskatten har, och därför drabbar låginkomsttagarna värst, har stigit.

En klar omfördelning av skattebördorna har skett från höginkomster och kapitalinkomster till inkomster i vanliga skikt. Det är den lönearbetande delen av folket som drabbats av den högerinriktade skattepolitiken. Urholkningen av den statliga inkomstbeskattningen har också en väsentlig del i det rekordstora budgetunderskottet.

Den genomförda skattepolitiken har inneburit att klyftorna i samhället ökar. De sämst ställda drabbas genom högre skattetryck och social nedrustning. Vänsterpartiet kommunisterna anser att en radikal reformering av skattesystemet blivit än mer påkallad så att klyftorna minskas och medel ställs till förfogande för en social upprustning och en utbyggd offentlig sektor. Grundlinjen i en sådan skattepolitik måste vara kamp för minskade skattebördor på lönearbetarna, barnfamiljerna och pensionärerna — ökade skatter för stora förmögenheter, bolagsvinster, spekulationsvinster. Samtidigt måste stat, landsting och kommuner säkras nödvändiga inkomster för en aktiv social reformverksamhet, uppfyllande ett långsiktigt mål för en utbyggd offentlig verksamhet, en planerad regionalpolitik och en intensiv miljövard. Skattepolitiken måste självfallet ses också som ett instrument för kampen mot arbetslöshet och inflation.

Produktionsbeskattning

En av grundpelarna i en reformering av skattesystemet bör utgöras av en beskattning av produktionen, differentierad bl. a. efter graden av samhällsnyttig produktion.

Produktionen utgör en naturlig bas för beskattning. Ett produktionsbeskattningssystem har i utbyggt skick en betydande styreffekt på samhälls ekonomin. Detta kan med fördel användas för att uppnå önskvärda politiska mål. Exempelvis skulle en beskattning av andra "produktionsfaktorer" än arbetskraften kunna leda till en dämpning av tendenserna att ersätta arbetskraft med datorer. Härigenom skulle yrkesskickligheten också kvarhållas och förstärkas i motsats till vad som nu sker.

De s. k. arbetsgivaravgifternas svaghet ligger bl. a. i att de ensidigt belastar lönekostnaderna och härigenom driver fram automatisering och rationalisering. Detta är betänkligt, framför allt med hänsyn till krisen i det kapitalistiska samhället med förhållandevis stor arbetslöshet. F. ö. är begreppet arbetsgivaravgifter missvisande, eftersom dessa har drabbat lönearbetarna genom lägre löneökningar än vad som annars vore fallet.

Till produktionsbeskattningens fördel hör bl. a. ett relativt okomplicerat förfarande och att den ger en bred skattebas. Med hänsyn till detta är det därför naturligt att denna kommer att utgöra tyngdpunkten i ett reformerat skattesystem.

Vpk anser att en allmän produktionsbeskattning bör bygga på företagens omsättning, råvaru- och energiförbrukning m. m. som skattebas. En differentiering av skattesatsen med hänsyn till produktionens samhälleliga nytta och liknande faktorer bör ingå.

Mot denna bakgrund vill vpk kritisera de direktiv som meddelats bruttoskattekommittén. Av dessa framgår bl. a. följande. Kommittén har fått i uppdrag att utreda en skatteform som bygger på en omstrukturering av skatteuttaget. En viktig del i omstruktureringen utgörs av en minskning av inkomstskatteuttaget. En analys av en sådan skatteforms verkningar i samhället skall utföras; särskilt lyfts övervältrings effekterna fram som väsentliga. Snedvridande effekter skall belysas. Bland dem nämns: rubbad internationell konkurrenssituation, påverkan i produktionsfaktorurval; likaså skall de fördelningspolitiska effekterna studeras.

I september 1979 framlade kommittén ett delbetänkande (Ds B 1979: 3, Bruttoskatter). I detta synes man bl. a. utgå från att omfördelningen inte skall innebära ökade kostnader för företagen, dvs. deras relativa andel av det nuvarande skatteuttaget skall inte ökas. Detta måste kritiseras. Kommittén måste bl. a. ha att ta hänsyn till att en omfördelning från inkomstskatt till bruttobeskattnings kan komma att leda till en regressiv förskjutning av skattebördan, om inte reformen kompletteras med lämpliga, fördelningspolitiska åtgärder. I detta måste ingå att åstadkomma en önskvärd förskjutning inom skatteuttaget, så att skattesänkningar kommer breda inkomsttagarskikt till del.

Vidare behandlar kommittén övervältrings effekterna ur en alltför snäv synvinkel. Utvecklingen i Sverige har under en lång rad av år lett till en stark värdetillväxt inom de svenska företagen, främst inom exportindustrin. Detta har skett på bekostnad av löneutvecklingen. Denna aspekt måste enligt vpk:s mening vara av betydelse vid diskussionen av övervältrings effekterna. Även här fordras en utvidgning av perspektiven och synen på beskattningens roll.

I samband med övervältringsaspekten behandlas behovet av gränskorrigeringar. Analys av vad bristen på gränskorrigering har för reell betydelse saknas. Den skrämseledebatt som näringslivet drog i gång inför valet 1976 visar hur svepande och kritiklöst denna typ av argument kan användas.

Ett betydligt större "gränskorrigeringsproblem" visar experten Normann i

sin analys. Detta kan kallas industrikapitalets flykttendenser vid ökad beskattning. Detta är enligt vpk:s mening ett allvarligt problem. Partiet har i motioner till riksmötena krävt åtgärder mot kapitalflykten. Skall en reformering av skattesystemet bli möjlig att genomföra, krävs ett genomförande av de föreslagna åtgärderna. Vpk menar att det är absolut nödvändigt att den diskuterade bruttoskattereformen måste träffa produktionsfaktorn kapital i hög grad. Naturligtvis måste även möjligheten av kombinationer i beskattningen av kapitalavkastningen diskuteras inom ramen för kommitténs arbete.

Det är oroande att kommittén i fråga om beskattning av nettoinvesteringar vill lämna fältet öppet för en fortsatt gävpolitik åt företagen. Vpk menar att beskattningen av nettoinvesteringar måste diskuteras med utgångspunkt i bl. a. produktionens nytta.

Beträffande beskattningen av faktorersättning föreslås i delbetänkandet att dessa väsentligen kommer att bli obeskattade i kommitténs modell. Man anser att någon tekniskt godtagbar lösning inte kan uppnås. Det är i så fall befogat att kommittén förses med tilläggsdirektiv som möjliggör för kommittén att behandla detta problem. Lösningen kan stå att finna i att komplettera systemet med någon form av särskild ränteskatt.

Även de preliminära slutsatser kommittén drar beträffande verkningarna av en mervärdeskatt höjning motiverar en djupare analys. Vpk får här påpeka att de slutsatser partiet redan tidigare dragit beträffande momsbeskattningens effekter nu delvis bekräftats av kommittén.

Vpk kräver:

- att en produktionsskatt införs som bygger på företagets omsättning, råvaru- och energiförbrukning samt att skattesatsen differentieras efter produktionens samhälleliga nytta.

Progressiv statskommunal enhetsskatt

Som tidigare påpekats har de kommunala skatterna ökat kraftigt under de senaste decennierna och därigenom skapat ett större skattetryck för dem med vanliga nivåer på sina inkomster. Det förhållandet att kommunalskatten tar lika mycket av varje intjänt hundralapp oavsett den totala inkomsten gör denna skatt särskilt kännbar för låg- och medelinkomsttagare.

Sedan 1960 har kommunalskatterna fördubblats, och sedan 1950 har de tredubblats. Den genomsnittliga utdebiteringen ligger nu omkring 30 kr. och beräknas enligt kommunalekonomiska utredningen uppgå till 36 kr. i mitten av 1980-talet, om inte särskilda åtgärder vidtas.

Kommunerna har i samband med den ökade kapitalistiska utslagningen av människorna tvingats att öka service och social omvårdnad. Staten har dessutom ålagt kommunerna större del av den samhälleliga servicen som måste betalas med skatteinkomster. Tillräckliga ekonomiska resurser har inte ställts till förfogande från statsmakterna för dessa åtaganden. Övervält-

ringen av kostnaderna från stat till kommun har pågått under en längre tid och därigenom medverkat till att kommunalskatterna drivits upp. Denna utveckling leder till att en allt större del av samhällsuppgifterna finansieras med de proportionella kommunala skatterna i stället för via en progressiv statsskatt.

De förtäckta hot mot kommunerna som framförs i finansplanen är motsägelsefulla. Genom hot tvingas kommunerna till att stoppa expansionen samtidigt som regeringen bedriver en ekonomisk politik som kraftigt ökar arbetslösheten. Detta kommer att medföra allvarliga störningar när arbetslösa inte ges möjlighet till arbete inom den kommunala sektorn som samtidigt lider av brist på arbetskraft. Det är inte en begränsning i expansionstakt utan ökade resurser som löser problemen. Redan nu råder det allvarliga brister i fråga om barnomsorg, sjuk- och hälsovård, äldreomsorg, miljö, bostadsförhållanden, kollektivtrafik m. m. Dessa problem förvärras om inte kommunerna ges erforderliga resurser.

Ökade statsbidrag till kommuner och landsting har länge förespråkats av vänsterpartiet kommunisterna. Statsbidragsgivningen har varit alltför otillräcklig för att hålla tillbaka skattehöjningarna och möjliggöra nödvändig utbyggnad av den kommunala servicen.

Vänsterpartiet kommunisterna har under en rad av år förespråkats en genomgripande skattereform även inom detta område. Ett alternativ är genomförandet av en progressiv gemensam skatt för både kommuner och stat. Genom en sådan reform skulle en utjämning komma till stånd. Nuvarande skatteutjämningssystem har visat sig vara otillräckligt för att utjämna skillnaden mellan kommunerna. Med en progressiv statskommunal enhetsskatt skulle en någorlunda likvärdig service kunna åstadkommas oavsett i vilken kommun man bor och, framför allt, till samma pris. Den nuvarande stora ojämlikheten mellan fattiga och rika kommuner och mellan tätorts- och glesbygdskommuner skulle effektivt kunna elimineras.

I Stockholms län har under ett antal år prövats en s. k. inomregional skatteutjämning. Syftet med denna försöksverksamhet är just en utjämning i de skiftande kommunala skatterna. Att denna inomregionala skatteutjämning är otillräcklig visas av att det fortfarande är stora olikheter i kommunala skattesatser och service. En kommun som exempelvis Danderyd i norra Storstockholm har för 1981 25 kr. i kommunal utdebitering medan exempelvis Upplands Bro, också en norrkommun, har 30:47 kr. i utdebitering. Detta kan också belysas genom att se hur stor låneskuld dessa kommuner har. I en undersökning gjord av Alf Hübinette, Gunvor Hallqvist och Roland Grip visas för 1979 att Danderyds låneskuld uppgick till 2 169 kr. och för Upplands Bro till 7 685 kr. per invånare. För att betala av skulden hade det i Danderyd behövts en skattehöjning med 4:86 kr. och för Upplands Bro 26:65 kr. Detta är ett talande exempel på hur olika situationerna är i de olika kommunerna i landet. Framtiden för de fattiga kommunerna är alltså långt ifrån ljus, och med de hot som regeringen uttalar mot

kommunerna kommer resultatet att bli ytterligare nedrustning av en redan eftersatt social sektor.

En progressiv statskommunal enhetsskatt skulle kunna utjämna dessa ojämlikheter och ge alla kommuninvånare i landet en likvärdig service för samma pris.

Vpk kräver:

- ☐ införande av en progressiv statskommunal enhetsskatt.

Villabeskattningen

Riksdagens majoritet har nyligen antagit nya regler för intäktsberäkning vid beskattningen av småhus. Anledningen till de sänkningar som då vidtogs var de nya taxeringsvärdena. Vpk framförde kritik mot dessa regler. Vi vill utveckla de principer som vpk, i motsats till den borgerliga regeringen, anser bör ligga till grund för bostadsbeskattningen: rättvisa mellan olika upplåtelseformer. I motionen krävs en utredning av småhusbeskattningen. De i det följande angivna principerna bör ligga till grund för förslag om ändrade regler.

Utvecklingen på bostadsmarknaden har under 1970-talet på olika sätt gynnat de starka och missgynnat de svaga i samhället. Fördelningen av de samhällsresurser som satsas på boendet går alltmer till oredovisade skattesubventioner och obeskattad värdestegring. Detta låter sig inte förenas med de sociala mål som måste ligga till grund för bostadspolitik. De borgerliga regeringarnas faktiska politik och oförmåga att påverka inflations- och kostnadsutvecklingen har bl. a. lett till en ökad privatisering av bostadsmarknaden. Allt fler gör stora vinster på försäljningar av ägda lägenheter, och allt större grupper blir beroende av större lånesummor för ett ordinarie boende. De privata bygg- och fastighetsbolagen stärker sitt grepp över marknaden.

Orättvisorna mellan olika upplåtelseformer gynnar ägandet av bostaden på bekostnad av dem som hyr eller bor med bostadsrätt. Dessa orättvisor måste bekämpas. Ekonomisk rättvisa skall enligt vår mening åstadkommas i första hand genom ett ökat stöd till hyresboendet på bekostnad av spekulanter och fastighetshajar, höginkomsttagare och förmögna villaägare med stora och dyra hus. Den kategori villaägare som bara utgör ungefär en fjärdedel av samtliga men tillgodogör sig tre fjärdedelar av de subventioner i form av skatteavdrag som uppgår till omkring 10 miljarder kronor per år måste vara med och betala en omfördelning.

Orättvisorna skall bort genom att man gör slut på alla vinst- och spekulationsintressen på bostadsmarknaden, i alla led från marken till det färdiga huset. Småhusägare, hyresgäster och bostadsrättsinnehavare har ett gemensamt intresse av detta. Det är bara privata bank-, mark- och byggintressen som tjänar på de nuvarande förhållandena och att man spelar ut olika bostadskonsumenter mot varandra.

De ändringar i beskattningen av småhusen som nyligen antogs innebär ingen ändring i de rådande missförhållandena. De förmögenhetsklyftor som skapats genom boendet kommer inte att förändras. Orättvisorna mellan boendeformerna löses inte. Inte heller löses problemet med orättvisorna mellan olika villaägare. Först i kombination med en kraftig begränsning av rätten till ränteavdrag i samband med beskattning, en ordentlig skärpning av reavinstbeskattningen och förmögenhetsbeskattningen samt ett ökat statligt stöd till hyresboendet kan någon större effekt för ekonomisk rättvisa mellan olika boendeformer uppnås. Vänsterpartiet kommunisterna anser att det måste genomföras en rad olika åtgärder i enlighet med vad vi tidigare föreslagit i olika sammanhang. En annan markpolitik, en annan finansieringspolitik med en låg och fast ränta, en statlig totalfinansiering genom en statlig bostads- och samhällsbyggnadsbank och ett ökat bostadsbyggande är de viktigaste inslagen i en annan, bättre bostadspolitik.

Vpk vill uppnå ekonomisk rättvisa och en utjämning av boendekostnaderna mellan skilda upplåtelseformer. En utredning bör snarast tillsättas för översyn av dessa kostnader. Den diskussion som föregick det senaste beslutet om ändring av intäktsschablonen visar på behovet av en sådan utredning. I avvaktan på resultat av en sådan vill vpk inte föreslå ändringar i nu gällande schablon.

Även kostnadsredovisningen, främst frågan om underskottsavdragen, bör utredas. De effekter som avses är *dels* den oinskränkta rätten att dra av räntekostnader för fastigheten belastande lån, *dels* rätten att kvitta uppkommet underskott mot inkomst i annan förvärvskälla, t. ex. inkomst av tjänst.

Vi framför kritik mot att regeringen i direktiven till den kommitté som utreder avdragssystemet undantagit behandlingen av frågan om införande av ett rätetak och effekten av de ovan antydda kvittningsmöjligheterna. I detta sammanhang utvecklas även hur en begränsning av ränteavdragen skall genomföras. Detta förslag är givetvis tillämpligt även på ränteavdrag vid inkomstberäkningen av småhus.

Inkomstbeskattningen av bostadsrättslägenheter

Den schablonbeskattning som införts beträffande vissa större och mer värdefulla bostadsrättslägenheter har nyligen ändrats i anledning av de ändrade taxeringsvärdena. Vpk menar att även denna beskattning bör ses över i skärpande riktning vid den ovan förordade utredningen.

Övrigt

Vid beskattning av bostäder uppkommer vissa komplikationer för vissa grupper. Exempel på detta är de pensionärer som bor i egna hem utan större låneskuld. Andra exempel är skillnader i olika regioner hur skattereglerna

slår, t. ex. i en kommun med ansträngd bostadsmarknad och högt upptrissade huspriser. Problem av här antydd art bör givetvis belysas i utredningen.

Vpk kräver:

- Orättvisorna i olika boendeformer utjämnas — utredning om formerna.
- Skärpning av inkomstbeskattningen för vissa bostadsrättslägenheter.

Realisationsvinstbeskattning vid fastighetsförsäljning

Reglerna om reavinstberäkning vid fastighetsförsäljning ändrades nyligen. Enligt vår mening var det antagna förslaget otillräckligt för att komma till rätta med problemen med kapitalvinstbeskattningen. De invändningar som framfördes mot vpk:s förslag — vilket ansluter sig till den teoretiskt sett mest tillfredsställande lösningen — var överdrivna. Detta förslag kunde mycket väl ha tjänat till grund för lagstiftning. Av utskottsbehandlingen (SkU 1980/81: 10) framgår att en utredning för framläggande av mer långsiktiga lösningar krävs.

Vpk vill framföra följande principiella syn på frågan om reavinstbeskattning och dessutom framlägga ett förslag till ny reglering av frågan, principer som bör ligga till grund för en kommande utredning.

Den bristfälliga kapitalvinstbeskattningen är en av de största orättvisorna i vårt skattesystem. Grunden till dessa orättvisor står att finna i själva ägandet av marken. Fastighetsägaren har i det kapitalistiska samhället en oinskränkt rätt till markens avkastning. Vid överlåtelse av fast egendom kommer priset att motsvara en kapitalisering av markens förväntade avkastning. Vad som bestämmer denna är dels själva jordmonopolet, dvs. det förhållandet att markarealen är begränsad, dels markens belägenhet, tillgången på mark inom samma område och olika åtgärder från samhällets sida såsom vägbyggnad, kommunikationer, kapitalsubventioner vid byggande m. m. Genom sin äganderätt kan markägaren tillgodogöra sig avkastningsvärdet hos marken. Detta kan ske genom belåning av egendomen eller genom att egendomen upplåts åt annan eller överlåts på annan. I det kapitalistiska krissamhället hårdnar konkurrensen om inflationsskyddad egendom. Detta möjliggör för markägaren att tillskansa sig en större avkastning av sin egendom. Detta kommer vid överlåtelse av marken till uttryck i de stigande priserna. Markspekulation är samtidigt inflationsdrivande eftersom den är sprungen ur en monopolsituation — ägandet av mark. Mark- och fastighetsspekulation kan endast stoppas genom att all mark för bostadsbebyggelse, serviceändamål etc. överförs i samhällelig ägo. Härigenom rycks själva grunden för spekulativen undan. Isolerade åtgärder på skattepolitikens område kan inte ändra de grundläggande missförhållandena. Realisationsvinstbeskattningen kan endast ha till uppgift att se till att vinsterna vid avyttring av fast egendom inte undantas från beskattning.

Enighet torde råda kring det faktum att det är den obegränsade avdragsrätten för låneräntor och den frikostigt utformade realisationsvinstbeskatt-

ningen som gett möjligheten till de enorma spekulationsvinsterna. Trots detta har de nya reglerna ingen anknytning till detta missförhållande. Det principiellt riktiga är att minska effekten och inte medge indexering för den del som lånefinansierats. Med hänsyn till den kritik som mött vpk:s förslag i denna riktning vill vi framlägga ett modifierat förslag. Även i detta förslag är åtgärderna riktade mot den olyckliga kombinationen ränteavdrag och indexuppräknings. Bestämmande för storleken av det lånade kapitalet som skall beaktas vid avyttringen är de sammanlagda gjorda ränteavdragen i förvärvskällan. Detta kan gå till på följande sätt: Köpeskillingen efter avdrag för kostnader för avyttringen utgör liksom i dag den skattepliktiga intäkten. Avdrag får därefter göras med inköpskostnaden och kostnaden för förbättringar. Dessa kostnader får indexeras enligt de regler som gällde före den sista lagändringen. Det uppkomna resultatet skall sedan ökas med värdet av de ränteavdrag som gjorts i förvärvskällan under innehavstiden. De skall indexeras. Detta tillvägagångssätt överensstämmer med vad som gäller för åtnjutna värdeminskningsskattavdrag vid avyttring av fastigheter.

Ur principiell synvinkel har förslaget den fördelen att avdrag för ränta alltså jämt utgår men att denna bostadssubvention upphör om fastigheten säljs, i och med att avdraget blir föremål för beskattning. Finner man att nivån på beskattningen blir för hög, kan återföringen av ränteavdraget göras med en schablonmässigt bestämd procentsats. Detaljerna kring ett sådant förslag bör enligt vår mening utredas närmare.

Vpk vill vidare avskaffa möjligheten till uppskov med beskattningen vid frivillig avyttring, liksom den nyligen införda regeln om tillämpningen av lagen om ackumulerad inkomst på vinst vid avyttring av fastighet.

Vpk kräver:

- Skärpning av reavinstbeskattningen vid avyttring av fastighet – nytt förslag utreds.
- Slopande av de s. k. uppskovsreglerna för reavinstbeskattning vid frivillig försäljning.
- Slopande av möjligheten att beräkna vinsten vid försäljning enligt lagen om ackumulerad inkomst.

Aktiebeskattningen

De senaste lättnaderna i aktievinstbeskattningen har av regeringen motiverats med att aktieutdelningen varit mer begränsad än tidigare. Regeringen jämförde med en tidsperiod som i ekonomiskt hänseende var ovanligt stark för kapitalisterna och tog detta som förevändning för att lätta på beskattningen av arbetsfria inkomster. I nr 1—3 av LO-tidningen 1981 tar TCO-ekonomerna Claes Ljung upp denna åtgärd och skriver att "ingen har någonsin kommit på tanken att införa ett speciellt löntagaravdrag för att kompensera löntagarna för mindre lyckade resultat av avtalsförhandlingarna".

Den omsorg som regeringen visar dem som gör spekulationsvinster på

andra människors arbete är upprörande. Utan att blinka genomför regeringen lättnader för kapitalägargrupper, samtidigt som högerpolitikens piska viner över löntagargruppernas ryggar. Motivet att "näringslivet behöver tillförsel av riskvilligt kapital" är en gammal reklam-slogan som alltid tas fram när det gäller att skapa nya privilegier för kapitalägarklassen.

Vpk menar att kapitalägarna måste berövas sin makt över produktionsmedlen. Härigenom försvinner möjligheten till spekulation. Till dess denna position är nådd är det av vikt att förhindra kapitalägarnas ytterligare berikning.

Klagomålen över utformningen av vinstbeskattningen är betydligt överdrivna. Tvärtom är möjligheterna att kringgå s. k. dubbelbeskattning alltför goda. Med det senaste tillskottet av lättnader för aktievinstbeskattningen kan allt tal om s. k. dubbelbeskattning föras åt sidan. De redan tidigare existerande möjligheterna genom "Annell-reglerna", möjligheten att ta ut vinst i form av lön i fåmansbolag och s. k. sparande i aktiefonder med viss skattefrihet borde i stället slopas.

Beskattningen av spekulationsvinster borde skärpas. Reavinstbeskattningen på aktier föreslås skärpt, och i en annan motion till detta riksmöte tas förslag upp om införande av en omsättningsskatt på aktier i samma omfattning som mervärdeskatten.

Vpk kräver:

- skärpning av realisationsvinstbeskattningen på aktier, ingen avtrappning,
- återgång från 3000 kr. till 1000 kr. i schablonavdrag vid beräkning av realisationsvinst på aktier,
- slopande av "Annell-regeln",
- slopande av skattereduktionen vid inkomstbeskattningen av aktieutdelningar,
- att beskattningen av aktieutdelningar utreds i skärpande syfte,
- slopande av skattesubventioneringen vid sparande i s. k. aktie- och skattesparfonder,
- slopande av skattesubventioneringen vid sparande i aktier i det egna företaget.

Realisationsvinstbeskattning av övrig lös egendom enligt bestämmelserna i 35 § 4 mom. kommunalskattelagen

Vpk kräver en översyn i skärpande riktning av de skatteregler som gäller för försäljning av egendom som konst, frimärken, bostadsrätter, obligationer, antikviteter, ädelstenar samt guld- och silverarbeten m. m. F. n. omsätts varje år varor av detta slag för miljontals kronor. Inkomsterna av hanteringen undgår så gott som helt beskattning. I de fall beskattning sker är denna ineffektiv på grund av de bristfälliga reglerna. Detta leder till att välbestämda grupper i samhället kan inkassera arbetsfria inkomster som upp-

kommit genom spekulation i inflationssäkra varor. Och detta kan ske utan att det betalas ett öre i skatt. Detta är oacceptabelt. Enligt vpk:s mening kan inte de ofta omtalade problemen med kontroll av efterlevnaden av reglerna åberopas mot en skärpning av beskattningen. Tvärtom måste man eftersträva en lösning av kontrollproblemen, så att man kommer åt de arbetsfria förmögenheter som nu byggs upp i det fördolda. En skärpning av reglerna bör ske enligt de nedan angivna principerna.

1. Avtrappningen efter innehavstid av den del av inkomsten som skall tas upp till beskattning avskaffas, och hela inkomsten tas upp till beskattning, efter avdrag för inköpspris och försäljningsomkostnader.

2. Evig reavinstskatt införs för egendom på samma sätt som för fastigheter.

3. Alla slag av fång grundar reavinstskatteplikt. Eventuellt kan ett schablonmässigt procentavdrag medges i gåvo- och arvsfallen.

4. Uppgiftsskyldighet för säljaren införs. Vid underlåtenhet att fullgöra skyldigheten påförs en kraftig administrativ avgift.

Vpk kräver:

- beskatta reavinster på guld, silver, konst, frimärken, antikviteter, ädelstenar, bostadsrätter och obligationer.

Bolagsbeskattningen

Den direkta beskattningen av företagens vinster bör skärpas. Detta bör genomföras genom en ökning av den statliga beskattningen av aktiebolagen med 10 procentenheter och en översyn av reglerna om företagens nettovinstbeskattning i skärpande syfte. Bolagsbeskattningen har genomgått en kraftig minskning realt sett, och dess andel av statsinkomsterna har sjunkit betydligt under en lång rad av år.

Begreppet driftkostnad har erhållit en alldeles för allmän definition. En verklig skärpning av företagens avdragsmöjligheter måste till. Den nuvarande möjligheten till avdrag för s. k. representation måste slopas. Ett steg i den riktningen har tagits genom att sprit och andra alkoholhaltiga drycker inte längre är avdragsgilla. Vpk finner dock att de övriga ingredienserna i s. k. representation också helt skall betalas av företagen. Det kan inte vara rimligt att skattebetalarna skall stå för direktörernas middagar och presenter.

De nyligen utvidgade reglerna för reserveringar bör ersättas av regler som bygger på att de fackliga organisationerna skall godkänna reserveringen för att denna skall beaktas vid inkomstbeskattningen.

Vpk kräver:

- höjning av bolagsskatten från 40 till 50%,
- utredning om möjligheterna för en demokratisering av besluten om obeskattade reserveringar inom företagen,
- begränsning av möjligheterna till skattefria fonderingar i företagen via avskrivnings- och nedskrivningsmöjligheterna.

- begränsning av begreppet driftkostnader.
- slopande av representationsavdragen.

Stiftelserna

Privata stiftelser utgör en del av maktkoncentrationen inom näringslivet. Som exempel kan nämnas Alice och Knut Wallenbergs stiftelse som kanske är den mest betydelsefulla. Stiftelser utgörs vanligen av s. k. självständiga stiftelser, vilket innebär att egendom ställs under särskild förvaltning för att såsom självständig förmögenhet fortfarande tjäna visst ändamål.

Den stiftelseutredning som tillsattes 1975 har ännu inte kommit med något slutbetänkande. Den skulle göra en översyn av lagstiftningen för stiftelser, men den borgerliga regeringen verkar inte intresserad av att denna utredning blir färdig. Alltför stora avslöjanden om maktkoncentrationen skulle då uppmärksammas.

Stiftelser av den typ som finansfamiljerna bygger upp har som huvudsaklig uppgift att fortsätta att förvalta kapital och utgöra ett verktyg i maktkoncentrationen.

Stiftelser är i allmänhet skattskyldiga för all inkomst i likhet med andra juridiska personer och också för sin förmögenhet. Vissa stiftelser m. fl. organisationer har emellertid befriats från skattskyldighet för all inkomst utom inkomst av rörelse och — beträffande kommunal inkomstskatt — inkomst av fastighet som utnyttjas för annat ändamål än stiftelsens verksamhet.

För sin förmögenhet är stiftelserna skattskyldiga om och i den mån de är befriade från att erlagga skatt för inkomst. Vissa stiftelser är dessutom befriade från såväl arvs- som gåvoskatt, andra enbart från gåvoskatt.

Många av dessa stiftelser har numera som huvudsaklig funktion att bevara ekonomiskt inflytande åt finansfamiljer (Wallenbergstiftelsen, Ax:son Johnsons stiftelse, Kockums stiftelse, Dunkers stiftelse, Åhléns stiftelse, Söderbergs stiftelser, Kempes stiftelser m. fl.). Dessa stiftelsers sammanlagda värde utgjorde i mitten av 1960-talet drygt en halv miljard kronor enligt koncentrationsutredningen. Alltså vid den tiden ett relativt högt värde som i huvudsak har som funktion att bevara det ekonomiska inflytandet för dessa finansfamiljer. Sedan dess har detta värde vuxit avsevärt och utgör i dag en betydande del i den privata maktkoncentrationen.

Mot denna bakgrund är det helt omotiverat med skattefrihet, och därför föreslår vpk att den avskaffas.

Vpk kräver:

- slopad skattefrihet för stiftelser av den typ som finansfamiljer m. fl. bygger för fortsatt maktkoncentration.

Inflationsskydd och marginalsatser

Under den borgerliga regeringstiden har den statliga skatteskalan genomgått förändringar. En indexreglering baserad på inflationen har genomförts med motiveringen att göra skatteskalorna neutrala till inflationen och att det är orationellt att varje år justera desamma.

Vad som blivit resultatet är att varje år, trots införandet av det s. k. inflationsskyddet, har skatteskalorna justerats. Alltså har den motiveringen för indexreglering fallit. Dessutom visar praktiken att indexregleringen av skatteskalorna inte är neutral såsom regeringen gjort gällande. Under de fyra år som borgarregeringen genomdrivit förändringar av den statliga skatteskalan har låginkomsttagaren erhållit en skattesänkning som belöper sig till mindre än 1 000 kr., en normalinkomsttagare ca 5 000 kr. och en höginkomsttagare mellan 15 000 och 35 000 kr. Systemet bidrar alltså klart till att skärpa inkomstskillnaderna. Genom systemet undantas generellt en lika stor procentuell andel av de nominella löneökningarna från beskattning, vilket leder till obefogade skattelättnader för höginkomsttagarna. De har också en negativ effekt på det statsfinansiella läget. De borgerliga regeringarna har valt att hittills finansiera det s. k. inflationsskyddet med ökad utlandsupplåning och höjda indirekta skatter, då främst mervardeskatten.

Mot de inflationsskyddade skatteskalorna talar även det förhållandet att inflationen inte drabbar alla löntagare i samma utsträckning. Ofta äger höginkomsttagarna villor och annan inflationsskyddad egendom som gör att dessa grupper tjänar på inflationen. Att indexreglera skatteskalorna är att ge till dem som redan har.

Enligt vpk:s mening bör inflationsskyddet slopas och ersättas med årliga revisioner av skatteskalorna. Dessa revisioner bör då utgå från att göra sänkningar med likartade krontalsbelopp för de breda inkomstskikten i form av skattereduktioner så att nettoeffekten blir klart utjämnande.

Den borgerliga trepartiregeringen har också genomdrivit s. k. marginalskattesparrar för dem med höga inkomster. Denna åtgärd är ytterligare ett led i att underlätta för de redan privilegierade grupperna. Denna åtgärd har skapat skattelättnader på tiotusentals kronor för dem med de högsta inkomsterna samtidigt som denna grupp är den som verkligen utnyttjar de generösa avdragsreglerna. Alltså är de så ofta påstådda höga marginalskatteparrarna mest teoretiska, vilket främst visas genom att de genomförda marginalskattesparrarna endast medför ett skattebortfall runt 100 milj. kr. Marginalskattesparrarna utgör enligt vpk:s mening ytterligare ett exempel på borgerlig klasspolitik. De bör avskaffas.

Vpk kräver:

- ☐ slopande av det s. k. inflationsskyddet (indexregleringen) och återgång till årliga skattejusteringar.
- ☐ slopande av de orättvisa marginalskattesparrarna.
- ☐ skärpning av beskattningen i de högre inkomstskikten, lättnader för låg- och medelinkomsttagare.

Avdragen

Vänsterpartiet kommunisterna har under en lång rad av år krävt radikala förändringar i det nuvarande avdragssystemet i beskattningen. Motiveringen har varit att detta system på flera sätt gynnar de högre inkomsttagarna. Genom avdragssystemet slår progressionen i den statliga beskattningen inte alls igenom i den faktiska beskattningen.

En utredning beträffande avdragen har tillsatts, men enligt vpk:s mening är dess direktiv för snäva. Utredning om avdragen borde f. ö. ha kommit till stånd redan i samband med 1972 års skatteutredning. Det bör även påpekas att den borgerliga regeringen valt att tillsätta denna utredning utan deltagande av alla riksdagspartier. Vänsterpartiet kommunisterna har ställts utanför, vilket är anmärkningsvärt med tanke på att det främst är vpk som drivit frågan om ändringar av avdragssystemet.

Enligt direktiven till utredningen skall inte frågan om ett räntetak eller liknande för räntor på lån som nedlagts i egna hem tas upp till behandling. Den största posten av underskottsavdragen har alltså regeringen valt att över huvud taget inte utreda. Detta är oacceptabelt. När en utredning nu äntligen tillsatts för underskottsavdragen i inkomsttaxeringen så borde denna givetvis ta upp hela komplexet och inte bara en förhållandevis liten del. Vi är överens om att det behövs saneringar, men dessa måste också komma till stånd när det gäller egna bostäder, och det bör på detta område utredas vilka begränsningar i denna rätt som skall utformas.

Enligt vår mening är det möjligt att redan nu vidta vissa förändringar. Frågorna är i allmänhet så väl utredda att beslut går att fatta, om bara viljan finns. De förslag som vpk lägger fram är alltså sådana att de dels går att genomföra omedelbart, dels bör ges som tilläggsdirektiv till utredningen.

Avdragssystemets nuvarande utformning ter sig också alltmer stötande. Det fordras höga inkomster för att helt kunna tillgodogöra sig stora avdrag. Taxeringsstatistiken visar också att avdragens storlek ökar starkt med stigande bruttoinkomst. De har dessutom den effekten att de ger en större skattelättnad ju högre inkomsten är. Dessutom är avdragssystemet synnerligen komplicerat, vilket medför att det är lättare att utnyttja för välutbildade och för sådana som kan använda skickliga experter. Hur dessa experter arbetar framgår f. ö. mycket bra av den artikelserie om skatteflyktningarna som Aftonbladet publicerat under januari månad i år. De kallar sig ofta dessutom för skatteplanerare, vilket inte är något annat än specialkunskaper som ställs till förfogande mot runda ersättningar till dem som har anledning att smita från skatt.

Vissa delar av avdragssystemet kan utnyttjas för att omvandla löpande inkomster till kapitalvärdestegring som enligt nuvarande regler beskattas gynnammare när den realiserar. Kombinationen av avdrag för utgiftsräntor och inflation innebär att låntagarnas förmögenhetsbildning subventioneras på framför allt småspararnas bekostnad. Dessutom har ränteavdragen snedvridande effekter även från samhällsekonomisk synpunkt.

Vpk kräver att hela avdragssystemet görs om och att de flesta avdragen helt slopas. De som kvarstår föreslår vi skall omvandlas till en direkt skatte-reduktion så att skattelättnaden blir lika mycket värd oavsett inkomstnivå.

Begränsning av ränteavdragen

Underskottsavdragen har ökat starkt under de senaste årtiondena. 1956 uppgick de till 180 milj. kr., vilket motsvarade 0,6 % av den sammanräknade inkomsten. 20 år senare, taxeringsåret 1976, hade de ökat till 9 100 milj. kr., motsvarande 4,2 % av den sammanräknade inkomsten. Det senast redovisade är taxeringsåret 1979, då avdraget uppgick till 12 818 milj. kr., som motsvarade 4,7 % av inkomsten. Från 1973 till 1978 har underskottsavdraget tredubblats. De dominerande avdragen uppkommer genom avdrag för räntekostnader.

Det kapital som lånats används till skiftande ändamål. Det dominerande är lån nedlagda i eget hem, men även delar av dessa används till lyxkonsumtion m. m. Genom systemet med avdragsrätt blir räntekostnaderna för höginkomsttagare mycket låga. Med en placering i exempelvis en villafastighet skapas en relativt låg boendekostnad och en mer än inflationsskyddad placering, som vid en realisering inte beskattas nämnvärt. Härigenom ökar alltså förmögenheten starkt och kan inkasseras vid en senare försäljning. Systemet skapar också stor orättvisa i boendekostnaderna. Den som har hög inkomst bor billigare än den med lägre inkomst i likvärdiga hus.

Det finns givetvis problem med en begränsning av ränteavdragen för egna hem. Det förekommer stor spridning mellan avdragsbeloppen för småhus. Regionala skillnader i pris såväl som förvärvstidpunkt och villkor spelar in. Men för den skull får inte det nuvarande systemet anses som oantastligt. Ett räntetak för avdrag måste införas på så sätt att endast räntor för ett begränsat skuldbelopp medges, och att räntor därutöver inte medges som avdrag.

Underskott i förvärvskälla

Rätten att göra avdrag för underskott i en förvärvskälla från inkomsten i en annan bör slopas i sin nuvarande utformning. I stället bör följande princip införas:

Intäkterna i de olika förvärvskällorna fastställs brutto, dvs. före eventuella kostnadsavdrag. Från den sammanlagda bruttoinkomsten görs grundavdrag och eventuella extra avdrag (t. ex. för pensionärer). De skilda utgifterna i resp. förvärvskälla sammanförs. Avdrag medges sedan i form av skatte-reduktion med viss procentsats för dessa kostnader mot den skatt som räknats fram för förvärvskällorna. Inkomst av rörelse, dvs. de fall där näringsidkare bedriver verksamhet som enskild firma eller i handels- eller kommanditbolagsform, bör särskiljas från den vanliga inkomstberäkningen. Där bör

bl. a. gälla att underskott i rörelse inte får kvittas mot övriga inkomster. Överskott av rörelse bör därefter läggas ovanpå den övriga inkomsten vid beräkning av skatt.

Slopande av avdrag

Vissa avdrag måste avskaffas. Det gäller det s. k. sparavdraget och det extra avdraget under inkomst av annan fastighet. Vidare bör alla former av representationsavdrag slopas. Det finns ingen anledning att medge avdrag för vissa personers höga levnadsomkostnader, vilket faktiskt är effekten av de nuvarande reglerna.

Vidare bör ett system prövas där räntor för lyxkonsumtion icke är avdragsgilla. Detsamma gäller de olika köpkorten och andra former av köpkrediter.

Dock bör som en provisorisk åtgärd, i avvaktan på utredningsresultatet, en reformering komma till stånd som innebär att ett tak för avdrag sätts för kommande inkomsttaxeringstillfällen. Detta skall sedan gälla tills nya beslut kan tas efter det att utredningen lagt fram slutbetänkande. Detta provisoriska tak bör sättas på så sätt att ingen tillåts göra större avdrag än vad som motsvarar 33 1/3 % av vederbörandes totala inkomster. På detta sätt blir det möjligt att effektivt komma åt alla s. k. nolltaxerare, som trots sin på papperet uppkomna nollinkomst ändå i stor utsträckning fortsätter att leva i lyx och överflöd.

Undantag från denna regel skall kunna beviljas personer med en total inkomst understigande 100 000 kr., och om synnerliga skäl föreligger.

Vpk kräver:

- ☐ tak för ränteavdragen,
- ☐ slopande av olika avdrag såsom för representation m. m.,
- ☐ stopp för avdrag för lyxkonsumtion och liknande,
- ☐ stopp för underskottsavdrag i en förvärvskälla mot inkomsten i en annan,
- ☐ att alla avdrag omvandlas till en skattereduktion så att alla avdrag får lika värde oavsett inkomstnivå,
- ☐ ett provisoriskt avdragstak på 33 1/3 % av inkomsten.

Förmögenhets-, arvs- och gåvobeskattningen

Beskattningen av förmögenheter, arv och gåvor har minskat väsentligt sedan 1950. Utvecklingen under senare år har ytterligare förstärkts i denna riktning.

Medan beskattningen av förmögenheter 1950 utgjorde 1,9 % av den totala statsinkomsten hade densamma sjunkit till 0,4 % år 1977. Samma är förhållandet med arvs- och gåvobeskattningen. År 1950 utgjorde arvs- och gåvoskatten 0,8 % av den totala statsinkomsten, medan den år 1977 endast utgjorde 0,2 %.

Att utvecklingen fortsatt på detta sätt kan belysas med att år 1975 uppgick den totala förmögenhetsbeskattningen till 647 milj. kr. Enligt regeringens beräkningar i budgetpropositionen för år 1980 skulle den uppgå till 588 milj. kr., alltså en minskning med 59 milj. kr. eller med 9 %. 1975 utgjorde förmögenhetsskatten 0,5 % av statsinkomsten, medan den 1980 hade minskat till endast 0,37 %.

Samtidigt med besluten om den nya villabeskattningen i december 1980 framlades och antogs nya generösare regler för förmögenhetsbeskattningen. Vpk anförde att dessa lättnader inte kunde accepteras utan lade i detta sammanhang fram ett förslag om skärpningar. Enligt vpk:s mening är det riktigt att ökad förmögenhet ger upphov till skärpt beskattning. Det är också ofrånkomligt att den, med nuvarande bostadsbeskattningsregler, även kommer att slå igenom på schablonintäktens beräkning. Det skall inte förnekas att de ökade taxeringsvärdena i vissa fall kan utgöra ett problem. Som exempel kan tas att en make avlider och efterlämnar minderåriga barn och familjen äger ett radhus som är lågt belånat. I sådana fall måste samlösningar sökas.

En större förmögenhet kan ju vara sammansatt av olika slag av tillgångar. För den som t. ex. äger en större post börsnoterade aktier innebar regeringsförslaget en icke acceptabel skattesänkning. Samma sak gäller för dem som innehar särskilt värdefull s. k. lös egendom, i den mån den över huvud taget är föremål för beskattning.

De förslag som vpk fört fram om skärpningar inom dessa områden bör alltså genomföras. Man bör dock innan dess utreda hur man skall kunna undanröja vissa effekter som redovisats ovan, och skälen för detta är följande:

De nya taxeringsvärdena föranleder att skattskyldiga med relativt låg skatteförmåga bör undantas till viss del då deras förmögenhet är att hänföra till villafastighet eller jordbruksfastighet som i huvudsak används till bostadsändamål och som den berörde själv bebor. Dessa undantag bör dock begränsas till att gälla normala egnahem och inte mer lyxbetonade villor e. d. Därför bör ett maximibelopp anges.

De grupper som vpk anser bör undantas är folkpensionärer med låg eller ingen sidoinkomst eller ATP och de med relativt låga arbetsinkomster för att en skärpt förmögenhetsbeskattning inte skall få oönskade konsekvenser när det gäller egnahemsboendet.

Med anledning av dessa ej avsedda effekter föreslår vpk att åt regeringen uppdras att framlägga förslag i enlighet med vad som här ovan sagts.

För dem däremot som betecknas som de stora förmögenhetsinnehavarna råder det inga problem. Deras förmögenheter ökar kraftigt och då genomsnittligt sett avsevärt över inflationstakten. Aftonbladet av den 16 januari 1981 visar upp följande belysande bild:

	1978	1978	
Bliger Gustavsson, 64, med familj huvudägare i fastighetsbolaget FABEGE	142 337 200	5 969 400	+138 377 800
Märta Philipson, fru, ägare till Philipsons Automobil AB	142 018 800	141 815 800	+201 000
Wictor Fors, 41, f d ägare till fastighetsbolaget Forsen, byggmästare, med familj	101 948 800	60 118 300	+41 829 500
Jacob Wallenbergs dödsbo	92 289 600	99 458 200	-7 168 600
John Mattson, 65, byggmästare, fastighetsägare	67 595 300	69 714 200	-2 118 900
Axel Ax:son Johnson, 71, huvudägare i Johnsonkoncernen	65 562 900	53 269 200	+12 293 700
Marcus Wallenberg, 81, ledare och ägare av Wallenberg-imperiet	63 111 900	64 870 293	-1 558 393
Sven Hampus Salén, 41, huvudägare av Salénkoncernen	58 668 200	58 022 10	+153 900
Ivar Sund, 49, byggdirektor Maskin-Byggen	50 498 300	51 344 200	-845 900
Sally Kistner, stor aktieägare i Astra	48 086 700	51 411 20	-3 324 500
Thomas Philipson, 35, ägare till Philipsons bil	40 471 500	40 427 700	+43 800
Gerard Bonnier, 63, huvudägare Bonnier-koncernen	40 259 400	43 282 700	-3 003 300
Arend Versteegh, 49, med fam huvudägare Gräningevarken	36 223 300	29 281 100	+6 942 300
Hans Werthén, 61, m fam styr-ordf Electrolux, LM Ericsson, ni fl företag	35 379 800	34 799 200	+580 600
Bo Ax:son Johnson, 63, huvudägare Johnson-koncernen	31 147 300	27 358 700	+3 788 600
Carl M:son Mannerfeldt, 67, styr-ordf och stor aktieägare i Esselte	29 769 100		
Peder Wallenberg, 45, arkitekt, arvtägare till Jacob Wallenberg	28 400 900	30 402 900	-2 002 000
Carl Gustaf, 34, kung	24 488 900	24 729 300	-240 400
Peter Wallenberg, 54, företagsrådgivare SE-Banken, son till Marcus Wallenberg	22 109 700	27 968 200	-5 858 500
Karl-Erik Tiblani, 62, stor aktieägare i Ratos	19 146 300	18 379 800	+2 766 700

Det är naturligtvis inte endast dessa redovisade förmögenhetsinnehavare som bör beskattas hårdare utan i stort all större förmögenhet.

Vpk kräver:

- ☐ skärpt beskattning av stora förmögenheter,
- ☐ skärpt beskattning av arv och gåvor.

Räntefria lån i anställningsförhållanden

Det har blivit allt vanligare att anställda av sina arbetsgivare får låna pengar helt eller delvis utan skyldighet att erlægga ränta. Konstruktionen rymmer fördelar för båda parter, samtidigt som nackdelar, från såväl kreditpolitisk som skattepolitisk synpunkt, uppkommer för samhället.

Problemet behandlas av en arbetsgrupp inom BRÅ i promemorian Beskattning av räntefria lån (PM 1980: 2). I promemorian påpekar arbetsgruppen bl. a. att denna typ av förmån inte ingår i underlaget för beräkning av sociala avgifter, att den inte beskattas samt att förmånen kan väntas få större betydelse med hänsyn dels till det minskade utrymmet för privatkrediter, dels till att andra typer av förmåner numera omfattas av såväl skatteplikt som avgiftsdebitering. — Ett alternativ till att hålla den anställda med leasingbil är sålunda att ge honom ett räntefritt lån för att täcka hans kostnad för att själv köpa en bil.

Arbetsgruppen framlägger i promemorian förslag till lagstiftning i frågan, innebärande att förmåner av nu ifrågavarande slag görs till skattepliktig inkomst för den anställda. Vpk ansluter sig till denna åsikt. Av naturliga skäl bör inte beskattningen grunda någon avdragsrätt för arbetsgivaren. Vpk anser vidare att en utredning om möjligheterna att utvidga skatteplikten för naturaförmåner och liknande skattefria förmåner bör tillsättas. Utredningen bör belysa möjligheten av att dessa skall ingå i underlaget för beräkning av arbetsgivaravgift.

Vpk kräver:

- beskatta räntefria lån i anställningsförhållanden.

Folkpensionärernas beskattning

Folkpensionärernas situation har försämrats under de borgerliga regeringarna, nu senast genom förändringarna i beräkningen av basbeloppet. Samhället bör ha ett stort ansvar för att denna grupp icke drabbas av standardförsämringar. Detta säger sig i valtider borgerliga partier vara rörande ense om. Men i praktiken handlar de annorlunda. Där får folkpensionärerna vara med och betala höginkomsttagarnas marginalsattesänkningar.

För bättre villkor för pensionärerna föreslår vpk att det extra avdraget för folkpensionärerna utformas så att ingen beskattningsbar inkomst uppkommer vid en taxerad inkomst motsvarande folkpensioner och pensionstillskott plus en sidoinkomst om 1 500 kr.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda föreslås

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om tilläggsdirektiv för bruttoskatteutredningen i enlighet med de i motionen framställda synpunkterna beträffande produktionsbeskattningen,

2. att riksdagen hos regeringen hemställer om skyndsam utredning av möjligheterna för en demokratisering av besluten om obeskattade reserveringar inom företagen i enlighet med vad som anförts i motionen,
3. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till begränsning av möjligheterna till skattefria fonderingar inom företagen via avskrivnings- och nedskrivningsmöjligheter samt begränsning av driftkostnadsbegreppet i enlighet med vad som anförts i motionen,
4. att riksdagen hos regeringen hemställer om en parlamentarisk utredning för att utreda frågan om övergång till en progressiv statskommunal enhetsskatt i enlighet med vad som anförts i motionen,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen framförts om principerna för bostadsbeskattningen och boendekostnader och att riksdagen hos regeringen hemställer om skyndsam utredning i enlighet med vad som sagts i motionen,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen framförts beträffande inkomstbeskattningen av bostadsrättslägenheter och hemställer om förslag härom,
7. att riksdagen hos regeringen hemställer om en snabbutredning beträffande skärpning av reavinstbeskattningen vid avyttring av fastighet i enlighet med vad som anförts i motionen,
8. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till slopande av uppskovsreglerna för reavinstbeskattningen vid frivillig försäljning,
9. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag om slopande av möjligheten att beräkna vinsten vid försäljning av fastighet enligt lagen om ackumulerad inkomst,
10. att riksdagen beslutar att 35 § 3 mom. kommunalskattelagen ges en sådan innebörd att 75 (i stället för 40) % av vinsten vid avyttring görs skattepliktig och att avdraget fastställs till 1 000 kr. (i stället för 3 000 kr.) och att lagen erhåller följande lydelse:

*Nuvarande lydelse**Motionärernas förslag*

35 §

3 mom. Realisationsvinst på — — — — — två år.

Avyttrar skattskyldig egendom som avses i detta moment och som den skattskyldige innehaft två år eller mera, är 40 procent av vinsten skattepliktig. Från sammanlagda beloppet av skattepliktig realisationsvinst enligt detta stycke under ett beskattningsår, minskat med avdragsgill del av förlust vid avyttring samma år av egendom som avses i detta stycke, åger skattskyldig åtnjuta avdrag med 3 000 kronor. Har den

Avyttrar skattskyldig egendom som avses i detta moment och som den skattskyldige innehaft två år eller mera, är 75 procent av vinsten skattepliktig. Från sammanlagda beloppet av skattepliktig realisationsvinst enligt detta stycke under ett beskattningsår, minskat med avdragsgill del av förlust vid avyttring samma år av egendom som avses i detta stycke, åger skattskyldig åtnjuta avdrag med 1 000 kronor. Har

skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levtt tillsammans med sin make, får sådant avdrag åtnjutas för dem båda gemensamt med 3 000 kronor. I intet fall får dock skattskyldig åtnjuta avdrag med högre belopp än som svarar mot sammanlagda beloppet av skattepliktig realisationsvinst enligt detta stycke minskat med avdragsgill del av förlust som nyss nämnts.

den skattskyldige under beskattningsåret varit gift och levtt tillsammans med sin make, får sådant avdrag åtnjutas för dem båda gemensamt med 1 000 kronor. I intet fall får dock skattskyldig åtnjuta avdrag med högre belopp än som svarar mot sammanlagda beloppet av skattepliktig realisationsvinst enligt detta stycke minskat med avdragsgill del av förlust som nyss nämnts.

Kan tillämpning av — — — — — dag avyttringen sker.

Har egendom som avses i detta moment avyttrats genom sådan tvångsförsäljning som anges i 2 § första stycket 1) lagen (1978:970) om uppskov med beskattning av realisationsvinst, är — oavsett tidpunkten för förvärvet — endast 40 procent av vinsten skattepliktig.

Har egendom som avses i detta moment avyttrats genom sådan tvångsförsäljning som anges i 2 § första stycket 1) lagen (1978:970) om uppskov med beskattning av realisationsvinst, är — oavsett tidpunkten för förvärvet — 75 procent av vinsten skattepliktig.

Bestämmelsen i — — — — — och fosterbarn.

Denna lag äger giltighet från den 1 januari 1982 och äger tillämpning fr. o. m. 1983 års taxering.

11. att riksdagen upphäver förordningen om avdrag vid inkomsttaxeringen för viss aktieutdelning, den s. k. Annell-lagen, med verkan från den 1 januari 1982,
12. att riksdagen beslutar att anta följande

Förslag till

Lag om upphävande av lagen (1980: 1047) om skattereduktion för aktieutdelning

Härigenom förordas att lagen (1980: 1047) om skattereduktion för aktieutdelning skall upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1982 och tillämpas på förhållanden som avser tiden efter ikraftträdandet.

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sagts beträffande slopande av skattesubventioneringen vid sparande i s. k. aktie- och skattesparkonto, och vid sparande i aktiefonder i det egna företaget, och hemställer hos regeringen om förslag härom,
14. att riksdagen hos regeringen hemställer om en utredning om skärpning av beskattningen av aktieutdelningar,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen framförts om principerna för realisationsvinstbeskattningen och hos regeringen hemställer om skyndsamt utredning i enlighet med vad som sagts i motionen,
16. att riksdagen beträffande bolagsskatten beslutar anta följande

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt

Härigenom föreskrivs att 10 § 2 mom. lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt skall ha nedan angivna lydelse.

10 §

2 mom. Den statliga inkomstskatten utgörs:

a) för svenska aktiebolag, sparbanker, sparbankernas säkerhetskassa, ekonomiska föreningar som ingår i jordbrukskasserörelsen, svenska aktiefonder, svenska försäkringsanstalter som icke äro aktiebolag samt sådana utländska juridiska personer som ej beskattas enligt 1 mom.:

femtio procent av den beskattningsbara inkomsten, i den mån skatten icke skall beräknas enligt c) här nedan;

b) för andra — — — — — beskattningsbara inkomsten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1982 och tillämpas första gången vid 1983 års taxering.

17. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till slopande av företagets rätt till avdrag vid representation,
18. att riksdagen beslutar att hos regeringen hemställa om förslag som innebär att skattefriheten för vissa stiftelser upphör i enlighet med vad som sagts i motionen,
19. att riksdagen fattar principbeslut om att upphäva inflationsskyddet på skatteskalorna och hos regeringen hemställer om förslag härom,
20. att riksdagen beslutar att beträffande marginalskaftespärrar anta följande

Förslag till

Lag om upphävande av lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt 10 a) §

Härigenom föreskrivs att lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt 10 a) § skall upphöra att gälla vid utgången av år 1981. Äldre bestämmelse skall fortfarande gälla i fråga om 1982 års taxering och om eftertaxering för år 1981.

21. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om revidering av skatteskalorna med lindring av låg- och mellaninkomstskikten och skärpningar i de över 100 000 kr.,

22. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen framförts beträffande avdragssystemet i beskattningen och att detta tillförs direktiven till den av regeringen tillsatta kommittén (B 1980: 05) om underskottsavdrag,
23. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om ett provisoriskt avdragstak i skattesystemet med 33 1/3 % av totalinkomsten att gälla tills underskottskommitténs slutbetänkande behandlats,
24. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts i motionen angående skärpning av beskattningen av förmögenheter och till riksdagen återkomma med förslag här-om,
25. att riksdagen beslutar att beträffande 80/85-procentsregeln anta följande

Förslag till

Lag om upphävande av lagen (1970: 172) om begränsning av skatt i vissa fall

Härigenom föreskrivs att lagen (1970: 172) om begränsning av skatt i vissa fall skall upphöra att gälla vid utgången av år 1981. Äldre bestämmelser skall fortfarande gälla i fråga om 1982 års taxering och om eftertaxering för år 1981 och tidigare år.

26. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag innebärande att skatten på arv och gåvor höjs med i genomsnitt 50 %,
27. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande beskattningen av räntefria lån i anställningsförhållanden och hemställer hos regeringen om förslag härom,
28. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag i enlighet med vad i motionen anförts rörande folkpensionärernas beskattning.

Stockholm den 26 januari 1981

LARS WERNER (vpk)

EIVOR MARKLUND (vpk)

NILS BERNDTSON (vpk)

EVA HJELMSTRÖM (vpk)

C.-H. HERMANSSON (vpk)

BERTIL MÅBRINK (vpk)

TOMMY FRANZÉN (vpk)